

V pátek 13. 9. 2024 proběhla v Krajské vědecké knihovně v Liberci zdravotně preventivní akce o významu očkování nejen pro pacienty s kardiovaskulárními a jinými závažnými onemocněními s názvem **“Podzim nezastavíš, chřipku ano – očkuj se“**.

Na programu byla přednáška praktického lékaře pro dospělé **MUDr. Jiřího Šmída** a vzhledem k nadcházejícímu podzimu byla hlavním tématem rizika onemocnění chřipkou, covidem-19 a bakteriální pneumokové infekci, která může obě předchodí onemocnění ještě více zkomplikovat. Dále se mluvilo např. o kombinované vakcíně proti černému kašli, tetanu a záškrtu, vakcíně proti meningokokům, pásovému oparu, rakovině děložního čípku, planým neštovicím i klíšťové encefalitidě.

V rozhovoru přinášíme to podstatné o chřipce, co se často opakuje, přesto si to mnozí z nás nechtějí připustit a uvědomit a dále se pokusíme odbourat mýty, které o očkování proti chřipce panují.

Opakovaně slyšíme, že skutečná chřipka je závažné onemocnění doprovázené vysokou teplotou, suchým kašlem, bolestí hlavy, svalů a kloubů s celkovou schváceností, které nám nedovolí vstát z postele. V čem spočívá její nebezpečí a pro koho je nebezpečná nejvíce?

Pozor neplést si chřipku s virózou, tedy běžným nachlazením. S tím se dá jít do práce, na životě neohroží, na rozdíl od skutečné chřipky.

Chřipka je vážné onemocnění, které dokáže rozkolísat úmrtnostní křivku, tedy v zimním období zvýší úmrtnost. I mladého zdravého člověka vyřadí z pracovního procesu, zbourá. Chřipka zhorší stav dlouhodobých chronických onemocnění. Pokud se tato onemocnění v klidovém stavu nacházejí na hranici limitů, tak chřipkou a jejími možnými komplikacemi (zápal plic apod) se chronické onemocnění zhorší a postižený člověk se snadno ocitne v ohrožení života selháním dané životně důležité funkce (srdce, plíce, ledviny).

V České republice každoročně na chřipku a její komplikace zemře 1500–2000 lidí.

Nejlepší ochranou proti chřipce je očkování. Kdy je nejvhodnější doba se nechat očkovat a proč?

Ideálním obdobím pro očkování proti chřipce jsou měsíce říjen a listopad. Vakcína začíná působit po 14 dnech od její aplikace. Účinnost očkovací látky je zhruba 6 měsíců, 2 měsíce po očkování zajišťuje maximální ochranu. Chřipka se objevuje obvykle koncem roku, od prosince do března.

Očkování se musí každý rok opakovat, a to z toho z důvodu, že virus chřipky se neustále mění a vakcíny jsou každoročně upravovány tak, aby poskytovaly co nejlepší ochranu.

Jaké jsou benefity očkování proti chřipce?

Očkování je nejúčinnější způsob, jak se před chřipkou chránit. Chřipka může vést k závažným komplikacím, jako je zápal plic, zánět srdečního svalu a zhoršení chronických onemocnění, a právě očkování snižuje riziko těchto komplikací.

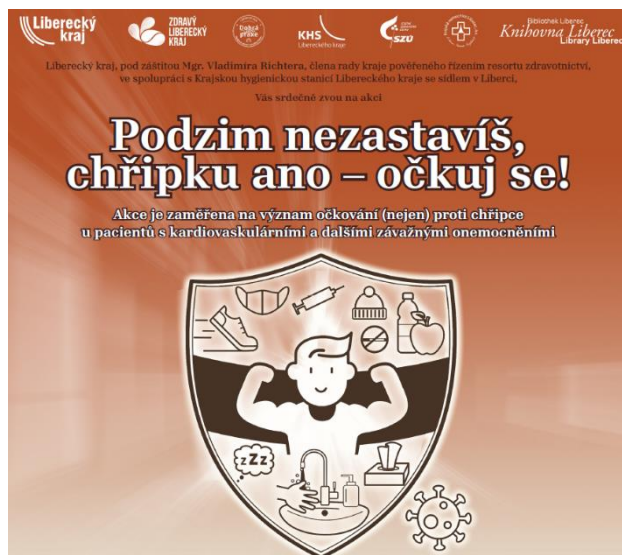
Nemohu očkovaným pacientům slíbit, že se chřipkou zaručeně nenakazí, ale mohu jim slíbit, že na ni díky očkování neumřou a neskončí s vážným průběhem v nemocnici.

O 34 % je nižší riziko kardiovaskulárních příhod i úmrtí u očkovaných pacientů s kardiovaskulárním onemocněním oproti neočkovaným.

Kdo by se měl určitě nechat očkovat?

Jednoznačně senioři, dále malé děti, těhotné ženy a určitě osoby s chronickými onemocněními, jako jsou srdeční choroby, cukrovka nebo plicními chorobami jako astma a chronická bronchitida apod. Tyto skupiny jsou výrazně náchylnější k závažným komplikacím chřipky a reaguje na to i úhrada očkování od zdravotních pojišťoven.

Z prostředků veřejného zdravotního pojištění je v sezoně 2023/2024 očkování hrazeno ● všem osobám starším 65 let ● pojištěncům, kteří trpí závažným chronickým farmakologicky řešeným onemocněním srdce a cév nebo dýchacích cest, ledvin nebo diabetem ● pojištěncům po odstranění sleziny nebo po transplantaci

kostní dřevě • pojištěncům se závažnými poruchami imunity, které vyžadují sledování na specializovaném pracovišti • pojištěncům po prodělané invazivní meningokokové nebo invazivní pneumokokové infekci • osobám umístěným v léčebnách dlouhodobě nemocných, v domovech pro seniory, v domovech pro osoby se zdravotním postižením nebo v domovech se zvláštním režimem • zdravotnickým pracovníkům a jiným odborným pracovníkům ve zdravotnictví včetně pracovníků lékáren a studentů všech typů škol se zdravotnickým zaměřením.

Když se mluví o proočkování společnosti, co to znamená? Jaká proočkování by byla optimální a jaké jsou výhody vyšší proočkování?

Proočkování snižuje šíření onemocnění v populaci. Prioritou je co nejvyšší proočkování zejména seniorské populace, která je díky věkem klesající imunitě a častým přidružením chronických onemocnění nejzranitelnější. Očkování není jen osobní ochranou, ale také důležitým krokem k ochraně veřejného zdraví. Očkováním se chrání společnost navzájem. To platí např. v rodinách, kde se setkávají generace prarodičů a vnoučat, ve zdravotnických zařízeních, pokud doma pečujeme o nemocné nebo o starší rodiče. Očkováním se generace chrání navzájem. Takže pokud např. pečujeme o nemocného rodiče, tak svým očkováním chráníme nejen sebe, ale i svého rodiče, abychom k němu chřipku nezavlekli.

A teď k mýtům, které očkování proti chřipce provází:

1. Mýtus: očkování může způsobit chřipku

Fakt: Vakcína proti chřipce obsahuje pouze povrchové části viru, jen jeho nepatrné částice, nikoli celý virus, takže nemůže způsobit chřipku. Někteří lidé mohou po očkování pociťovat mírné vedlejší účinky, jako je bolest v místě vpichu nebo únava a mírná horečka, ale tyto příznaky obvykle rychle odezní a jsou očekávanou běžnou reakcí organismu na předloženou stimulaci imunity, kterou jen chvíli pociťujeme, ale odezní bez rozvoje onemocnění.

Mnozí mluví o tom, že po aplikaci vakcíny proti chřipce, očkováný chřipkou onemocní.

Ano, je to možné, ale nikoli z vakcíny. V závislosti na době, která od aplikace uplynula je buď vysvětlením, že bylo očkováno v inkubační době, tedy dotyčný měl virus chřipky již v těle a nevěděl o tom, to je v případě onemocnění do 1-3 dnů po očkování. Pokud onemocnění propukne rekněme 10. den, vakcína ještě nezačala působit, k tomu potřebuje 14 dní. Pokud je to delší doba, tak pak bohužel očkováný patří ke skupině zhruba 30 % osob, které se i po očkování chřipkou přeci jen nakazí, ale budou mít spolehlivě nekomplikovaný průběh onemocnění.

Ale z vlastní vakcíny nikdo onemocnět nemůže.

2. Mýtus: Zdraví lidé nepotřebují očkování.

Fakt: I zdraví lidé mohou onemocnět chřipkou a přenášet ji na ostatní, včetně těch, kteří jsou více ohroženi komplikacemi, jako jsou starší lidé, malé děti a osoby s chronickými nemocemi. Očkováný chrání sebe i své blízké.

3. Mýtus: Očkování proti chřipce není účinné.

Fakt: Účinnost vakcíny se může lišit v závislosti na sezóně a shodě mezi vakcínou a cirkulujícími viry, ale očkování stále poskytuje nejlepší ochranu proti chřipce a může zmírnit průběh onemocnění, pokud k němu dojde.

4. Mýtus: Očkování je jen pro starší lidi.

Fakt: Očkování proti chřipce se doporučuje všem osobám od 6 měsíců věku. Je zvláště důležité pro osoby s chronickými nemocemi, těhotné ženy a zdravotnický personál.

5. Mýtus: Očkování proti chřipce je zbytečné, protože chřipka není vážná nemoc.

Fakt: Chřipka může způsobit vážné komplikace, zejména u rizikových skupin, a může vést k hospitalizaci nebo dokonce k úmrtí. Skutečná chřipka není žádná rýmička, ale vážné rizikové onemocnění. Očkování je nejúčinnější prevencí.

Jak nejúčinněji chřipku vyléčit?

Chřipka se léčí pouze symptomaticky, např. léky na snížení teploty, na bolest hlavy. Jedná se virové onemocnění, na které nezabírají antibiotika.

Jaké komplikace mohou chřipku doprovázet, pomineme-li zhoršení stávajících onemocnění?

Nejčastěji zápal plic.

Vakcína proti chřipce není účinná na covid-19. Doporučil byste v tomto období nějaká další očkování?

V tomto období je prioritou očkování proti covid-19, který je na vzestupu již od prázdnin, podobně jako loni. Očkování lze aplikovat současně s chřipkou, každé do jiného ramene. Očkování proti chřipce bude prioritou v říjnu a listopadu, stále spolu s covidem.

Dále je vhodné pacienty nad 65 let věku, kteří zatím nebyli očkováni proti pneumokokům, je nyní naočkovat. Pneumokoky často komplikují zápal plic při chřipce či covidu. Očkování je to jednorázové, nepřeočkovává se každým rokem a je hrazené zdravotními pojišťovny.

Na závěr bych zmínil letos významnou problematiku vzestupu černého kašle. Je vhodné si posílit odolnost pro černému kašli, což se zajistí přeočkováním vakcínou, která najednou jedním vpichem přeočkuje černý kašel, tetanus a záškrť. Pojišťovny ji částečně doplácí z fondů prevence.

MUDr. Jiří ŠMÍD

- od roku 2002 praktický lékař pro dospělé
- v letech 2003-2017 externí pracovník – lékař zdravotnické záchranné služby LK v Jablonci n/N
- od roku 2007 člen představenstva okresního shromáždění České lékařské komory v Jablonci n/N
- od roku 2009 akreditovaný pro školicí činnost v oboru všeobecné praktické lékařství, přednášková činnost pro praktické lékaře ve vakcinologii

Člen

- Společnosti všeobecného lékařství České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně
- Sdružení praktických lékařů ČR
- České vakcinologické společnosti

rozhovor vedla Zuzana Balašová